

DUNAKESZI HELYTÖRTÉNETI SZEMLE

Dunakeszi - Alag Helyismereti Lapja

SZERKESZTŐSÉG: KÖLCSEY FERENC VÁROSI KÖNYVTÁR
DUNAKESZI, KOSSUTH LAJOS UTCA 6.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
LÓRINCZ RÓBERT

MEGJELNIK ÉVENTE HÁROMSZOR
KIADJA A KÖLCSEY FERENC VÁROSI KÖNYVTÁR

Uralkodók a dunakeszi kredencen

Az első világháború volt az emberiség első „totális háborúja”, amelynél elengedhetetlen volt, hogy az otthon maradottak és a fronton harcolók lelkesedését – és támogatását – az uralkodók, állami vezetők fenntartsák. Magyarországon ezt megelőzően a tömegkommunikáció eszközei elsősorban a kereskedelem terén kaptak szerepet (termékreklámok). A háborúban azonban szükségessé vált a közvélemény befolyásolása. Bár ez még nem a második világháborús propagandagépezet, mégis: a központi akarat áthatotta a magán- és a közélet tereit.

Az itthon maradottak számára a háborút a hadigazdálkodásra való átállás jelentette: bevezették a jegyrendszert, sorba kellett állni élelemért, az életszínvonal erőteljesen csökkent. Ezért volt szüksége olyan tárgyakra a propagandának, amelyek a hétköznapi használatban rendszeresen kézbe kerültek. Így olyan eszközök is propagandisztikus szerephez juthattak, amelyek korábban nem. Ezen tárgyak egy részének elkészítése, de bizonyos színek és jelszavak alkalmazása is állami monopóliumjog volt. Amikor „piacra dobtak” egy új propagandatárgyat, annak megfelelő reklámot is adtak a sajtóban, és beszerzését háborús kötelességnek vagy hazafias tettnek minősítették. Eleinte elsősorban képesla-

pok és plakátok szolgáltak propagandacélokat; később azonban, amikor a villámháború mítosza elbukott, az életszínvonal pedig egyre jobban csökkent, meg kellett nyerni a „honleányokat” is, azokat a háziasszonyokat, akik nap mint nap megküzdöttek az élelmezés nehézségeivel, azzal, hogy férjük, fiuk, apjuk a fronton van. A korabeli családanyák a háztartásban, az étkeztetésben játszottak központi szerepet, így jelentek meg a propaganda eszközeiként a gyertyatartók, a tányérok, a bögrék és az evőeszközök.

A Révész István Helytörténeti Gyűjteményben található, első világháborús, propagandacélokra készült porcelánbögrén két arckép van: a bal oldali II. Vilmos porosz királyt (1888–1918), a jobb oldali I. Ferenc József osztrák császárt, magyar és cseh királyt (1848–1916) ábrázolja. A bögre felirata nehezen olvasható: Háború emlékére, 1914/16. A bögrék is a háborút, az abban részt vevő uralkodókat stb. népszerűsítették, így kerültek számos polcra, kredencre pl. Dunakeszin is. A formába préselt, szabadkézzel vagy sablon segítségével festett, matricával, illetve levonóképpel és olcsó aranyozással, tömeggyártásban készített edények elsősorban a háborús szövetséget és fegyverbarátságot jelenítették meg.

Kerekes Dóra

